

Soudy změnu zvládnou

„Kdybych byla na místě společníků, optovala bych zřejmě pro nové právo. Značně to zjednoduší a zpřehlední úpravu pravidel, kterými se společnost řídí. Přitom nová úprava přináší v některých případech společníkům větší možnost volby než úprava předchozí,“ říká v rozhovoru o rekodifikaci soukromého práva docentka Ivana Štenglová.

Daně v roce 2014: sazby se nemění, základy ano

V daňových zákonech dochází od 1. ledna 2014 ke změnám nejen v samotném nastavení daní, ale i k dalším změnám způsobeným přechodem na nový občanský zákoník. V jeho důsledku dochází též k terminologickým změnám nebo k vymezení pojmů, které nový občanský zákoník již neobsahuje.

2014 – NEBOJTE SE REKODIFIKACE!

obsah

4 | Živá, či mrtvá voda měnové politiky? Příští rok napoví

VSTUPNÍ ANALÝZA | TÉMA Loňská věštba, že ČNB přistoupí k devizovým intervencím, nebyla příliš složitá, inflační mantra měnových politiků je čitelná.

Autor Václav Rybáček

6 | Soudy změnu zvládnou

ROZHOVOR | TÉMA O nezdařených pokusech rekodifikovat soukromé právo, o novinkách zákona o obchodních korporacích, otázkách posilování odpovědnosti a transparentnosti, problémech dvojkolejnosti právních úprav a schopnosti soudů uvést novou legislativu do praxe.

Rozhovor s Ivanou Štenglovou

12 | Katastr nemovitostí po 1. lednu 2014

ANALÝZA | TÉMA Dne 23. srpna 2013 byl ve Sbírce zákonů publikován zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), který navazuje na reformu soukromého práva a upravuje oblast evidence nemovitých věcí a právních vztahů k nim.

Autorka Daniela Šustrová

14 | Filantropie v novém kabátu

ANALÝZA | TÉMA S činností neziskového sektoru se lze setkat takřka na každém kroku. Nezaměstnává sice tolik osob jako sektor podnikatelský či státní, ale téměř každého se svými aktivitami jistým způsobem dotýká – ať již jako štědrého dárce, příjemce sociálních služeb anebo člena turistického oddílu.

Autor Jakub Kříž

16 | Daně v roce 2014: sazby se nemění, základy ano

ANALÝZA | TÉMA Většina úprav daňových zákonů, které se stanou účinnými v roce 2014, má formu tzv. zákonného opatření Senátu.

Autorka Jaroslava Kypetová

22 | Česká zahraniční politika po volbách: mnoho otázek, málo odpovědí

ANALÝZA | TÉMA Léta 2007–2009 se nesla ve znamení enormní polarizace diskuzí o zahraniční politice. Po katarzi tohoto stavu naopak dochází k postupnému vyprazdňování politické diskuze o české zahraniční či unijní politice.

Autor Michal Kořan

CI Time

Odborný analytický měsíčník

Číslo 10

Ročník III.

Prosinec 2013

Vydává

CI Consult & Research, s.r.o.

IČ: 24772461

Jungmannova 29/19,

110 00 Praha 1, Nové Město

Kontakty

Telefon: 224 054 087

www.cicar.cz, citime@cicar.cz

Redakce

Šéfredaktor

Ladislav Mrklas

Odborní konzultanti redakce

Ivan Langer, Josef Šíma

Tajemnice redakce

Petra Viktorová

Art director

Ivo Kubát (Multimedia Atelier)

Vedoucí redaktorů rubrik

Petr Sokol (evropská politika)

Marek Buchta (veřejný marketing)

Ludmila Habadová (zdravotní
a sociální politika)

Jaroslav Salivar (bezpečnost)

Luboš Jemelka (legislativa a právo)

Stálí spolupracovníci

Jan Beneš

Radovan Ďurana,

Luboš Jemelka, Jiří Kozák,

Jakub Kříž, Ondřej Mátl,

Jan Průša, Václav Rybáček,

Ladislav Tajovský

Jazyková korektura

4JAN Public Relations, s.r.o.

Fotografie

str. 1, 4–5, 10–11, 14–15, 18–19

eu.fotolia.com

str. 12–13, 16, 20, 21, 22–23 čtk

Registrace MK ČR E 19998,

ISSN 1804-8099

Milí čtenáři!

Prvním dnem příštího roku vstupují v účinnost právní předpisy, tvořící podstatu největší změny v oblasti soukromého práva za několik posledních dekád. Prosincové číslo analytického časopisu CI Time je opět věnováno změnám v podnikatelském prostředí v Česku (a částečně i na sousedním Slovensku). Právě rekodifikace je přitom tou hlavní, klíčovou změnou, z níž vyplývají i důležité posuny v daňové oblasti.

Poslední letošní číslo CI Time otevírá makroekonomická analýza Václava Rybáčka, která predikuje základní tendence vývoje české ekonomiky. Mezi důležité body této predikce patří např. stabilní kurz, velmi mírná inflace spotřebitelských cen, na druhé straně ale také nejistý směr vývoje trhu práce a ekonomických aktivit.

Specialistka na obchodní právo docentka Ivana Štenglová, donedávna soudkyně Nejvyššího soudu a dnes odborná garantka soukromoprávních studií na vysoké škole CEVRO Institut, odpovídá na dotazy v rozhovoru, který nese příznačný titul – Soudy změnu zvládnou. Podobně optimisticky vyznívá celé interview, věnované rekodifikaci.

Na rozhovor navazuje série textů právníků a ekonomů. Antonín Kazda analyzuje základní směry změn v Zákoně o obchodních korporacích. Jeho smysl vidí spíše v jednotlivostech, jakými jsou třeba větší volnost v podílech v obchodních společnostech. Daniela Šustrová přidává pohled na změny v oblasti evidence nemovitých věcí a právních vztahů k nim. I ty jsou spojeny s novým občanským zákoníkem. Jakub Kříž ve svém textu analyzuje změny v legislativním rámci působení nestátních neziskových organizací, jež zprvu vyvolaly obavy mnoha filantropických uskupení. Luboš Jemelka a Jaroslava Kypetová přidávají texty o změnách v daňových záležitostech, a to v souvislosti s rekodifikací i jinými novinkami. Novinky je přitom třeba hledat spíše ve stanovování základů daní, než v jejich sazbách.

Desáté číslo CI Time doplňují texty věnované podnikatelskému prostředí na Slovensku (Radovan Ďurana) a zahraničněpolitickému směřování Česka, jež prochází změnou k exportnímu ladění (Michal Kořan).

Tolik tedy třetí ročník analytického měsíčníku CI Time. V jeho rámci jsme Vám letos představili mnohá nová témata, světem IT počínaje a teritoriálně laděnými studiemi konče. Nechyběly rozborů nových právních předpisů, pohledy do před i povolebního dění u nás, v Itálii, Německu či Rakousku, ani sociální a zdravotní politika či poněkud lehčí, avšak zajímavá letní tónina.

Pohodové vánoční svátky a mnoho sil a úspěchů do náročného (nejen) rekodifikačního roku 2014!

Ivan Langer,
zakladatel společnosti
a odborný konzultant redakce

Ladislav Mrklas,
zakladatel společnosti
a šéfredaktor

Živá, či mrtvá voda měnové politiky? Příští rok napoví

Loňská věštba, že ČNB přistoupí k devizovým intervencím, nebyla příliš složitá, inflační mantra měnových politiků je čitelná. Předvídat efekty této intervence je větší „kumšt“ a zběsilá diskuze intervencí složitost úvah jen dokazuje. V prognóze ekonomického vývoje v roce 2014 jde však o zásadní faktor. Pomůže intervence nějak k hospodářskému růstu? Ekonomické vztahy jsou více otázkou psychologie než směsí funkčních vztahů, reakce lidí je složité předjímat, až rok 2014 dá odpověď a mimo jiné řádně prověří kredibilitu ČNB i v očích veřejnosti.

VÁCLAV RYBÁČEK | Autor je ekonom, působí v Českém statistickém úřadě a na vysoké škole CEVRO Institut

Pozitivní dopad intervence na exportéry bude zčásti neutralizovat rozsáhlé zajištění, zisk či ztráta z pohybu dopadnou z nemalé části na bankovní sektor. A pokud se ukáže jako chybná úvaha měnových politiků, že očekávání rostoucích cen nažene spotřebitele do obchodů, mohou

být důsledky pro ekonomickou aktivitu fatální. Spotřebitelé mohou stejně dobře zareagovat právě opačně a v nevyzpytatelných vodách spotřební výdaje přiškrtit třeba v důvodné obavě, čeho ze se od regulátorů ještě mohou dočkat. Jistou nadějí může být, že podnikatelé jsou vedeni

očekáváním, nikoli aktuální výší (potenciálně skomírající) spotřebitelské poptávky.

Údaje o posledním vývoji v oblasti důchodů domácností vyvolávají pochyby, zda spotřebitelé mohou zareagovat dle plánů centrální banky. Pozorovaná stagnace objemu nominálních disponi-

bilních důchodů nevytváří zrovna zdatný potenciál pro růst spotřeby, přičemž právě disponibilní důchod je uvažován jako její klíčový zdroj. Ani úvěrový kanál zřejmě nepomůže, tok nových úvěrů z bankovního sektoru je velmi pozvolný v řádech pár procent, u nefinančních podniků se téměř zastavil. A to vše i přes téměř nulovou základní úrokovou sazbu a rekordně nízké klientské sazby.

Ani nízké úroky dlužníky nelákají, nálada ekonomických aktérů s plány regulátorů tedy zjevně příliš nekomunikuje. Přesto vidíme v prognózách vývoje během příštího roku opatrný optimismus, ovšem dlouhodobě

ných prognózách letošního růstu (až k poklesu) hýří optimismem i OECD (1,1 %), IMF (1,5 %) i Ministerstvo financí ČR (1,3 %), při zásadním příspěvku konečné spotřeby domácností a tradičně zahraničního obchodu.

Zahraničí je obligátně výraznou neznámou, signální informace jako index nákupu manažerů dávají ze zahraničí spíše negativní signály, nicméně německý průmysl si ve druhém pololetí letošního roku polepšuje, což českému exportu naději dává. Co ze spíše protichůdných informací vyplyne pro českou ekonomiku, je otázkou, nicméně spoléhat na zahraniční poptávku po českých produktech se zdá být stejně jako loni odvážné. Devizová intervence ČNB může být navíc v zahraničí vnímána spíše negativně, prostě jako nedovolená podpora prostřednictvím manipulace s měnou.

Inflace je, jak již dnes zřejmě každý občan ČR dobře ví, prognózována na nízkých úrovních kolem nuly, ČNB proto přistoupila k opatřením na její zvýšení. Nicméně než měnová politika ovlivní svůj konečný cíl, tedy spotřebitelskou inflaci, uplyne mnoho vody a času, obvykle rok až rok a půl. Pokud opatření ČNB přinese z jejího pohledu kýžený efekt, dojde během příštího roku k jen mírnému růstu spotřebitelské inflace. Mírné inflaci spotřebních cen zatím nahrává i vývoj v oblasti výrobních cen, kde je pozorována deflační tendence, proti níž ČNB v segmentu spotřebních cen tak bojuje. Inflace spotřebních cen se proto příští rok zřejmě není třeba obávat.

U kurzu je prognóza tentokrát vzácně jednodušší. ČNB se zavázala udržovat kurz kolem 27 korun za euro a není příliš důvodů očekávat něco jiného. Na jedné straně dobrá zpráva pro všechny, které eminentně zajímá měnové riziko, na druhou stranu ČNB za cenu nafouknutí vlastní rozvahy zmrazuje jeden z důležitých přizpůsobovacích mechanismů, kterým kupř. dochází ke sblížování cenových hladin u ekonomik dohánějících vyspělejší hospodářství, tedy měnový kurz. Až trivi-

álnost prognózy kurzu současně pokládá otázku, zda se ČNB nepohybuje na hraně zákona. Poslední opatření by mohlo být vykládáno jako de facto změna kurzového režimu z plovoucího na fixní. Jenže takové opatření musí dle zákona o ČNB projednat nejprve s vládou, k čemuž podle všeho nedošlo.

Kondice trhu práce bude ve vleku výše uvedeného. Pokud intervence zaberou, může být výsledkem růst poptávky po práci a pokles nezaměstnanosti. Nicméně hojit nevhodnost podnikatelského prostředí manipulací s měnou není dlouhodobě úspěšné, což jasně ukazuje příklad Švédska. Údajný vzor evropského socialismu

KONDICE TRHU PRÁCE

bude ve vleku výše uvedeného. Pokud intervence zaberou, může být výsledkem růst poptávky po práci a pokles nezaměstnanosti. Nicméně hojit nevhodnost podnikatelského prostředí manipulací s měnou není dlouhodobě úspěšné, což jasně ukazuje příklad Švédska.

po druhé světové válce výrazně manipuloval se svojí měnou ve snaze udržet si konkurenceschopnost, devalvace o mnoho procent se cyklicky opakovaly a krátkodobě pomohly. Po mnoha kolech devalvace však bylo stejně nutné uskutečnit liberální reformy, uvolnit trh práce, snížit daně, zlepšit podnikatelské prostředí jinak než hrátkami s měnovým prostředím.

Co tedy čekat od roku 2014? Stabilní kurz, velmi mírnou inflaci spotřebitelských cen, ale nejistý směr vývoje trhu práce a ekonomické aktivity. Záležet bude na skutečných dopadech měnových intervencí, ale i budoucím nastavení fiskálních parametrů vznikající vlády. Nicméně jako každý rok platí, že jakákoli prognóza společenských jevů musí být činěna s nejhlubší pokorou, mezi ukazateli o minulém vývoji a budoucnosti je až příliš neznámých.

© Scott Griessel - Fotolia.com

platí, že čím vzdálenější období prognózujeme, tím optimismus prognostiků roste. Aktuální prognózy to jen potvrzují. ČNB sice upravila prognózu letošního roku (pokles o 0,8 % proti původní prognóze +0,8 %), ale v tom následujícím již vidí růst 2,1 %. Po uprave-

Soudy změnu zvládnou

O nezdařených pokusech rekodifikovat soukromé právo, o novinkách zákona o obchodních korporacích, otázkách posilování odpovědnosti a transparentnosti, problémech dvojkolejnosti právních úprav a schopnosti soudů uvést novou legislativu do praxe s doc. JUDr. Ivanou Štenglovou.

JOSEF ŠÍMA | Vedl rozhovor

Pokud je mi známo, starý obchodní zákoník neměl výrazné odpůrce. Proč vlastně nový zákon o obchodních korporacích vznikl? Jaká pozitiva přináší?

Vznik zákona o obchodních korporacích navazuje na vznik nového občanského zákoníku. Obchodní zákoník vznikl až po roce 1989, takže v části upravující obchodní společnosti a družstva vůbec nenavazoval na předlistopadovou legislativu a jeho principy a východiska nebylo podle mého soudu v této části potřeba měnit. V části upravující závazky obchodní zákoník sice vycházel ze zákoníku mezinárodního obchodu, ten ale nebyl typickou socialistickou normou a obsahoval v zásadě standardní úpravu závazkového práva.

Naproti tomu novým kodexem nahrazovaný občanský zákoník pochází z roku 1964 a přes rozsáhlou novelizaci v roce 1991 byl v některých částech velmi poplatný době svého vzniku. Proto byl ještě před rozdělením Československa zpracován v komisi zřízené při úřadu federální vlády a vedené prof. Knapem a prof. Plankem návrh nového občanského zákoníku – po rozdělení Československa se ale v pracích na něm nepokračovalo.

K dalšímu pokusu o zpracování nového civilního kodexu došlo v gesci Ministerstva spravedlnosti. Komisi zřízenou k tomuto účelu vedl prof. Zoulík, dlouholetý spolupracovník vysoké školy CEVRO Institut a garant studijního oboru právo v obchodních vztá-

zích. Výsledek práce komise byl v roce 1996 publikován v časopisu Právní praxe, dále však práce nepokračovaly.

Nový občanský zákoník, jehož předlohu zpracovali prof. Eliáš a doc. Zuklínová, byl tedy vlastně až třetím pokusem o rekodifikaci soukromého práva. Původní záměr rekodifikace vycházel z toho, že dosavadní obchodní zákoník zůstane zachován s tím, že jeho část upravující obchodní závazky bude až na několik smluvních typů týkajících se výhradně podnikatelských vztahů, přesunuta do nového občanského zákoníku. Postupem doby se ale z obchodního zákoníku vyčlenilo vše, kromě úpravy obchodních společností a družstev, a do občanského zákoníku se přesunula i ta část jejich úpravy, která byla využitelná pro všechny právnické osoby. Po tomto hlubokém zásahu šlo již stěží o zákoně hovořit jako o kodexu obchodního práva, proto dostal i nový název. A změnil se i obsah úpravy obchodních společností a družstev, do které byly zapracovány některé prvky známé z angloamerického práva, popřípadě jiných právních řádů, a úprava byla přizpůsobena novému občanskému zákoníku.

**VÍCE OSOBNÍHO
RUČENÍ**

K zajímavé změně dochází u společností s ručením omezeným. Nově bude možné zakládat i tzv. korunová „eseróčka“, mizí původně existující garance základního kapitálu a namísto toho se objevuje posílení osobního ručení společníků či členů orgánů. Co tato změna může přinést?

Garanční funkce základního kapitálu je již delší dobu předmětem diskuzí odborníků nejen na české, ale i na evropské úrovni. Sebevyšší základní kapitál totiž nemá valnou vypovídací hodnotu o solventnosti obchodní společnosti. Pro to zákon o obchodních korporacích u společností s ručením omezeným, pro kterou evropské právo nepředepisuje minimální výši základního kapitálu, přistoupil na stanovení jeho spíše symbolické minimální výše. Co tato změna přinese, ukáže teprve čas. Nemyslím si ale, že by se dosavadní společnosti s ručením omezeným začaly hromadně měnit na společnosti s jednokorunovým či několikakorunovým základním kapitálem – budou se myslím obávat, že by to oslabilo jejich důvěryhodnost. Přitom přínos pro společníky by nebyl velký. Naproti tomu posílení osobního ručení zejména (ale nejen) členů statutárních orgánů může být – především pro věřitele společnosti – velmi významné.

Stávající obchodní společnosti mají volbu, dle které úpravy se budou řídit. Co v tomto ohledu očekáváte, co byste doporučila? Může tato dvojkolejnost přinést nějaké problémy?

Možnost volby „starého“ a „nového“ práva se týká jen úpravy práv a povinností společníků a ještě jen v tom rozsahu, v jakém není stará úprava v rozporu s donucujícími ustanoveními zákona o obchodních korporacích, popřípadě občanského zákoníku. Tuto možnost nabízí zákon jako vyjádření zásady, že pravidla hry se nemají měnit v průběhu zápasu. Vstoupili-li dosavadní společníci do společnosti u vědomí určitých práv a povinností, je fér ponechat jim všude tam, kde to je možné, na výběr, zda chtějí, aby jejich dosavadní práva a povinnosti byly zachovány.

Kdybych byla na místě takových společníků, optovala bych zřejmě pro nové právo. Značně to zjednoduší a zpřehlední úpravu pravidel, kterými se společnost řídí. Přitom nová úprava přináší v některých případech společníkům větší možnost volby než úprava předchozí, a je tedy pro ně příjemnější.

KROKY K VĚTŠÍ TRANSPARENTNOSTI

Dnes se často hovoří o nutnosti posílit transparentnost, zprůhlednit vlastnickou strukturu, zvýšit informovanost akterů atd. – přináší nová právní úprava v tomto směru něco nového?

Novinek oproti obchodnímu zákoníku je v tom směru několik. Reakcí na diskuze kolem „anonymních“ akcií je převzetí a rozšíření úpravy tzv. imobilizace akcií na majitele (označovaných jako anonymní akcie). Imobilizace spočívá v tom, že akciová společnost při vydání akcií nepředá akcie akcionářům, ale uloží je do hromadné úschovy u schovatele, kterým může být pouze osoba oprávněná vést samostatnou evidenci investičních nástrojů. Akcionáři přitom nemohou požadovat vydání akcií z hromadné úschovy, ledaže by došlo k jejich změně na akcie na jméno či na zaknihované akcie.

Ze zákona o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností je rovněž převzata úprava povinnosti akciové společnosti poskytovat veškerá peněžitá plnění ve prospěch vlastníka listinné akcie na jméno výhradně bezhotovostním převodem na bankovní účet uvedený v seznamu akcionářů. Rovněž pokud jde o zvýšení informovanosti společníků, přináší úprava některé novinky, patří sem např. povinnost akciových společností uveřejňovat údaje, které je povinná uvádět na obchodních listinách, a další údaje stanovené zákonem způsobem umožňujícím dálkový přístup, který je pro

veřejnost bezplatný, tak, aby informace byly dostupné jednoduchým způsobem po zadání elektronické adresy. Tuto povinnost má i společnost s ručením omezeným, zřídí-li webové stránky.

Máte dlouholetou soudní praxi, a proto se vás nemohu nezeptat, jaké je vaše očekávání ohledně uvedení nové právní úpravy do života. Jak soudy zvládnou tuto zásadní změnu? Jaká rizika či potenciální problémy vidíte v oblasti práce soudů?

Nemám pochybnosti o tom, že soudy změnu zvládnou. Stejně jako musely v roce 1992 zvládnout přechod z hospodářského

zákoníku na obchodní (a ta změna byla mnohem zásadnější) a současně i rozsáhlou novelu občanského zákoníku a procesních předpisů. Bude to jistě velmi náročné a asi to na nějakou dobu způsobí určité zpomalení jejich práce. Soudci totiž budou muset současně rozhodovat spory ve věcech řídicích se dosavadním

KDYBYCH BYLA NA MÍSTĚ SPOLEČNÍKŮ,

optovala bych zřejmě pro nové právo. Značně to zjednoduší a zpřehlední úpravu pravidel, kterými se společnost řídí. Přitom nová úprava přináší v některých případech společníkům větší možnost volby než úprava předchozí, a je tedy pro ně příjemnější.

právem a spory řídící se právem novým, a v některých případech i zvažovat podle konkrétních okolností případu, zda na určitou kauzu použít úpravu starou či novou.

Jistým problémem nepochybně bude to, že chvíli potrvá, než se právníci i laická veřejnost v nových předpisech zorientují, a to se bude jistě projevat i v kvalitě smluv a jiných právních jednání, o kterých budou soudci rozhodovat. Další problémy bude určitě působit i to, že dokud nemá právník předpis dokonale zmapovaný a zažitý, nevybavují se mu automaticky souvislosti, které v dobře známé úpravě naskakují – to může přinést pouze praxe. V této souvislosti je třeba poukázat na to, že již od druhé poloviny loňského roku probíhá velmi rozsáhlá vzdělávací činnost soudců organizovaná Justiční akademií a vedením soudů, takže soudci mají možnost se s novou úpravou seznámit. Vzhledem k jejich pracovnímu vytížení to však pro ně není jednoduché.

JUDIKATURY NEPATŘÍ DO KOŠE

V návaznosti na rozhodovací činnost soudů by mne zajímalo, zda s novými předpisy bude třeba „zahodit“ i veškerou dosavadní judikaturu, nebo zda bude využitelná i nadále.

V celém rozsahu dosavadní judikatura rozhodně využitelná nebude – zásadní koncepční změny nových předpisů a rovněž některé změny dílčí to neumožňují. V současné době se

zabývám právě využitelností dosavadní judikatury Nejvyššího soudu v oblasti obchodních korporací a mohu předběžně říci, že využitelná bude nejméně třetina dosavadní judikatury. Značnou práci ale dá v řadě případů nejen posouzení, zda ten či onen judikát použitelný je, ale i zda je použitelný v celém rozsahu a zda nebude nutno zčásti nebo zcela pozměnit argumentaci ve vazbě na novou úpravu.

Ve veřejnosti se často ozývají hlasy, že doba od schválení rekodifikačních předpisů do jejich účinnosti, tzv. legisvakance, byla příliš krátká. Myslíte, že její prodloužení by bylo ve prospěch věci?

Vnímání toho, zda je legisvakance dostatečná či příliš krátká, je velmi individuální. Já sama považuji, pokud jde o samotný zákon o obchodních korporacích a občanský zákoník, legisvakanci trvající více než rok za dosti dlouhou. Upřímně řečeno, i kdyby trvala třeba tři roky, stejně bych se k důkladnému studiu těchto zákonů dostala až tehdy, kdy by pro mne bylo aktuální jejich použití. Ze své na nové předpisy bohaté praxe vím, že i když se člověk seznamuje s předpisy před jejich účinností, nikdy není dokonale připravený předem. Teprve praxe přináší další a další výkladové problémy, které nutí toho, kdo předpis aplikuje, aby se s ním seznamoval do hloubky, uvědomoval si vzájemné souvislosti a rozporná ustanovení a hledal řešení nejasností a případných rozporů. Tento proces nemůže delší legisvakance nahradit. Je ovšem pravda, že velmi krátká byla legisvakance u tzv. doprovodných zákonů, tj. zákonů, které přizpůsobují dosavadní předpisy rekodifikačním předpisům. Ty by si byly delší doba pro seznámení s nimi rozhodně zasloužily.

DOC. JUDR. IVANA ŠTENGLOVÁ (*1942)

- V roce 1975 ukončila studium na Právnické fakultě Univerzity Karlovy;
- od roku 1985 pracovala v Ústavu hospodářského práva (později Legislativní ústav vlády), od roku 1992 působila jako řídící předsedkyně senátu Nejvyššího soudu České republiky (později Vrchní soud v Praze);
- od roku 1996 byla řídící předsedkyní senátu Nejvyššího soudu v Brně;
- působí jako poradkyně místopředsedy Nejvyššího soudu pro judikaturu a jako místopředsedkyně komise pro finanční právo Legislativní rady vlády;

- vyučuje na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a od roku 2013 je garantkou studijního oboru Soukromoprávní studia – Obchodněprávní vztahy, Vysoké školy CEVRO Institut;
- publikovala řadu monografií, komentářů a učebnic, např. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář* (2013), *Smlouva o dílo* (2010), *Akciové společnosti* (spoluautorka) 7 vydání (1997 až 2007), *Obchodní zákoník. Komentář* (spoluautorka) 13 vydání (1992 až 2010);
- působí jako předsedkyně redakční rady Bulletinu Státního práva, členka redakční rady časopisů Právní rozhledy, Obchodněprávní revue, Soudní judikatura, Právní rádce a Daňový expert;
- je držitelkou Medaile Antonína Randy 2003, Pamětní medaile Jednoty Českých právníků 2001, v roce 2013 byla za celoživotní přínos právu uvedena do Právní síně slávy.

Obchodní společnosti 2014 – novinky

Od 1. 1. 2014 bude soukromé právo, jak ho známe několik desítek let, zčásti passé. Zákoníky nahradí nové zákony a nové definice. Pokud stát chtěl zpřehlednit základ soukromého práva, zdá se, že v několika věcech uspěl – mj. právě s ohledem na právo společností, které vložil do zákona o obchodních korporacích č. 90/2012 Sb. (zkráceně ZOK).

ANTONÍN KAZDA | Autor je samostatný advokát, pedagog katedry soukromého práva vysoké školy CEVRO Institut

OBCHODNÍ – KAPITÁLOVÁ – SPOLEČNOST DLE ZOK

V ZOK stát ponechal určitou část úpravy obchodních kapitálových společností stejně, jako byly upraveny doposud. Přitom ale zavedl některé právní instituty a pojmy nově, resp. dal starým známým nové významy.

V čem se nově obchodní společnosti, spolu s družstvy nazvané obchodní korporace, liší od dosavadní úpravy? Přinášíme přehled několika základních rozdílů se zaměřením na s. r. o.

1. Obecně, ZOK ruší ta ustanovení zakladatelských dokumentů společností, která by byla v rozporu s jeho povinnou úpravou, a to k 1. 1. 2014. Do 30. 6. 2014 mají společnosti čas k úpravě svých dokumentů do souladu s ZOK a k jejich uložení do sbírky listin rejstříku.
2. Na založení korporace se ustanovení nového občanského zákoníku (zkráceně NOZ) – § 123 stanoví minimální obecné náležitosti.
3. Členem statutárního orgánu může být i právnická osoba. Členové orgánu by měli mít písemné smlouvy o výkonu funkce dle zákona o ZOK – jinak od 1. 7. 2014 platí zásada bezplatného výkonu funkce.
4. Pro jednání člena statutárního orgánu bude platit pravidlo podnikatelského úsudku při rozhodování – musí jednat v dobré víře, v obhajitelném zájmu společnosti a informovaně, aby se zbavil odpovědnosti za újmu způsobenou společností svým jednáním. Členové statutárních orgánů budou muset dobře sledovat finanční situaci společnosti. Je stanoveno ručení členů orgánu při

úpadku společnosti. V případě úpadku společnosti může soud (na návrh insolvenčního správce nebo věřitele) rozhodnout, že člen statutárního orgánu, a to i bývalý, ručí za splnění povinností společnosti, jestliže daný člen statutárního orgánu věděl, nebo měl či mohl vědět o hrozícím úpadku a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinil pro jeho odvrácení vše potřebné, resp. rozumně předpokladatelné.

5. Obsahem společenských smluv obchodních korporací, které vznikly před účinností ZOK, jsou ta ustanovení stá-

© Robert Kneschke - Fotolia.com

vajícího obchodního zákoníku zákona č. 513/1991 Sb. (zkráceně ObZ), která upravovala práva a povinnosti společníků, pokud nejsou v rozporu s kogentními – povinnými – ustanoveními ZOK nebo není jinak upraveno ve společenské smlouvě. Starší společnosti řídící se ObZ se mohou nejpozději do 2 let od 1. 1. 2014 podřídit ZOK jako celku, jinak platí ObZ dále.

6. Obecná úprava právnických osob v NOZ se na obchodní spol. užije podpůrně – jeho ustanovení o spol-

cích se výslovně užijí tam, kde to ZOK výslovně stanoví; na zápisy pak zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob č. 314/2013 Sb.

7. V úpravě s.r.o. ZOK dává větší míru volnosti při tvorbě a přijetí korporátních dokumentů včetně úpravy vztahů mezi společníky.
8. Dobré je to, že není omezen počet společníků s.r.o., je zrušen zákaz řetězení s.r.o. s jedním společníkem nebo počet s.r.o., kde jedna fyzická osoba může být jediným společníkem.
9. Základní kapitál i vklad může být 1 Kč (dnes 200 000 Kč a 20 000 Kč) – ručení společníků v tomto ohledu klesá, zároveň se ale stanovuje vyšší odpovědnost společníků za kontrolu hospodaření společnosti. Pokud zakládá s.r.o. jeden společník, nemusí před vznikem společnosti splatit 100 procent vkladu, stačí 30 procent.
10. S.r.o. může mít různé druhy podílů a jeden společník může mít víc než jeden podíl. Podíl na zisku může být pro tyto podíly určen libovolně.
11. Má-li s.r.o. více jednatelů, mohou dle společenské smlouvy tvořit kolektivní orgán – pro ten pak platí pravidla jako pro představenstvo akciové společnosti, kdy hlasují nadpoloviční nebo vyšší většinou atd.
12. Pravidla pro valnou hromadu s.r.o., její svolávání a hlasování jsou určena v ZOK, ale mnohá lze upravit jinak ve společenské smlouvě. Jednatel může nově jednat společně s prokuristou. Valná hromada může zásadně jednat i elektronicky, nepřítomní společníci mohou hlasovat následně, a to do 7 dnů po konání valné hromady s.r.o.
13. Akciová společnost si pak může mj. volit ze dvou forem řízení – buď představenstvo a dozorčí radu, nebo nově správní radu a statutárního ředitele. Představenstvo stačí od 1. 1. 2014 jednočlenné.
14. Pro akciovou společnost je stanovena povinnost mít internetové stránky, pro s.r.o. ne. Na stránkách se zveřejňují základní údaje o společnosti, jméno, sídlo nebo údaje o zápisu v rejstříku.

PRO JEDNÁNÍ ČLENA STATUTÁRNÍHO ORGÁNU

bude platit pravidlo podnikatelského úsudku při rozhodování – musí jednat v dobré víře, v obhajitelném zájmu společnosti a informovaně, aby se zbavil odpovědnosti za újmu způsobenou společností svým jednáním.

ZÁVĚR

Smysl nové úpravy vidím v jednotlivostech – kdy právě většina výše uvedeného patří k tomu pozitivnímu. Skvělost ZOK – a tím méně NOZ – jako celku zatím nevidím – ale snad ze mě mluví jen v konzervatismus převtělená lenost učít se pro krásu učení samého.

Zatímco ZOK připadá v mnohém funkční, NOZ se zdá být krokem účinným proto, aby se prostě někam šlo. Nepřipomíná to nucenou chůzi Evropské unie stále vpřed?

Katastr nemovitostí po 1. lednu 2014

Dne 23. srpna 2013 byl ve Sbírce zákonů publikován zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), který navazuje na reformu soukromého práva a upravuje oblast evidence nemovitých věcí a právních vztahů k nim. Nový katastrální zákon doplňuje trojlístek nových vyhlášek¹, jejich účinnost je stanovena rovněž na 1. ledna 2014.

DANIELA ŠUSTROVÁ | Autorka je vedoucí kanceláře Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu, působí také na katedře soukromého práva vysoké školy CEVRO Institut

Nová právní úprava přináší obnovu prověřených a osvědčených zásad známých již z minulosti a umožní lepší ochranu práv k nemovitostem. Za zmínku stojí především hlavní zásada katastru, a sice zásada materiální publicity, díky které bude mít knihovniční vlastník přednost před tím, kdo v katastru nebude zapsán. Od okamžiku, kdy bude v katastru zapsáno právo k evidované nemovitosti, nikoho neomlouvá, že takový zápis nezná, a opět bude platit – co je psáno, to je dáno. Kdo bude chtít získat právo k nemovité věci, musí vyvolat vkladové řízení a podvolit se mu a od okamžiku publikování práva v katastru bude jeho právo chráněno, stejně jako

bude chráněn ten, kdo bude vycházet ze zápisů uvedených v katastru. Na katastr bude díky této zásadě větší spolehlivost a údaje v něm uvedené budou považovány za úplné a správné.

OD OKAMŽIKU, KDY BUDE V KATASTRU

zapsáno právo k evidované nemovitosti, nikoho neomlouvá, že takový zápis nezná, a opět bude platit – co je psáno, to je dáno.

Navazující zásadou, která dozná velké změny, je pak zásada intabulace. Věcná práva a práva ujednaná jako věcná se budou do katastru zapisovat povinně vkladem, zápis nájmu a pachtu do katastru není povinný a může o něj požádat každý, kdo jej chce zveřejnit. Vkladem se tak vedle práv, která vznikla, změnila se nebo zanikla ze smluv, budou rovněž zapisovat práva, která dosud vznikala, měnila se nebo zanikala ze zákona, na základě rozhodnutí, příklepem licitátora na veřejné dražbě, vydržením, přírůstkem nebo zpracováním (např. rozhodnutí soudu o určení vlastnického práva k nemovitosti, usnesení o dědictví, výmaz zá-

stavního práva, souhlasné prohlášení o vydržení apod.).

NOVÁ ZÁSADA PRIORITY

A do třetice se mění též zásada priority (zásada pořadí). Nový občanský zákoník stanoví, že rozhoduje doba podání návrhu na zápis práva a že práva zapsaná na základě návrhů podaných v téže době mají stejné pořadí. Nový katastrální zákon jako zvláštní předpis veřejného práva přiznává právní účinky k okamžiku, kdy byl návrh na zápis doručen katastrálnímu úřadu.

Vkladové řízení se zahajuje výhradně na návrh, který je povinně předkládán na stanoveném formuláři a který

nad rámec správního řádu klade vyšší požadavky na označení účastníků řízení, neboť má-li veřejný seznam nemovitostí zakládat dobrou víru v pravdivost zapsaných údajů, musí uvádět spolehlivé údaje o všech, jichž se právní vztahy zapsané v katastru týkají.

Vkladová listina, ať již soukromá (typicky smlouvy, např. kupní smlouva, smlouva o zřízení věcného břemene, zástavní smlouva apod.) či veřejná (rozhodnutí soudu či správního úřadu, notářský zápis apod.), se bude k návrhu na vklad přikládat pouze v jednom vyhotovení. Po provedení vkladu, který lze provést jen na základě pravomocného rozhodnutí katastrálního úřadu o jeho

povolení, bude účastníkům řízení zasláno do vlastních rukou nebo do datové schránky písemné vyrozumění o tom, jaký vklad byl do katastru proveden. Vyrozumění bude mít podobu změnového výpisu z katastru nemovitostí, ze kterého bude patrné, jaká změna a ve prospěch koho byla v katastru zapsána.

SUPERFICIES SOLO CEDIT

Nový katastrální zákon rovněž reaguje na znovuoobnovení zásady zavádějící jednotné vlastnictví pozemku a stavby. Tam, kde bude ke dni účinnosti občanského zákoníku stejný vlastník pozemku a stavby, stane se stavba ze zákona součástí pozemku a tato skutečnost bude vyjádřena i v katastru nemovitostí. Údaj o budově již nebude na výpisu z listu vlastnictví veden samostatně, ale bude uveden prostřednictvím údaje o pozemku v části „způsob vy-

TAM, KDE BUDE KE DNI ÚČINNOSTI

občanského zákoníku stejný vlastník pozemku a stavby, stane se stavba ze zákona součástí pozemku a tato skutečnost bude vyjádřena i v katastru nemovitostí.

užití/budova“ s uvedením údaje o tom, že součástí pozemku je též stavba. Ačkoliv budova nebude existovat jako samostatný předmět práva a bude součástí pozemku, bude zakreslena v katastrální mapě. Budova, jejíž vlastník bude k 1. lednu 2014 odlišný od vlastníka pozemku, zůstane i nadále evidována na samostatném listu vlastnictví a vlastník budovy a vlastník pozemku budou mít vůči sobě navzájem zákonné předkupní právo, které se do katastru zapisovat nebude.

¹ Vyhláška č. 357 / 2013 Sb., katastrální vyhláška, vyhláška č. 358 / 2013 Sb., o poskytování údajů, a vyhláška č. 359 / 2013 Sb., o stanovení vzoru formuláře pro podání návrhu na zahájení řízení o povolení vkladu.

Filantropie v novém kabátu

aneb změna legislativního rámce působení
nestátních neziskových organizací

S činností neziskového sektoru se lze setkat takřka na každém kroku. Nezaměstnává sice tolik osob jako sektor podnikatelský či státní, ale téměř každého se svými aktivitami jistým způsobem dotýká – ať již jako štědrého dárce, příjemce sociálních služeb anebo člena turistického oddílu.

JAKUB KRÍŽ | Autor je advokát, vedoucí katedry soukromého práva vysoké školy CEVRO Institut

Mezi právnické osoby neziskového charakteru se tradičně řadí občanská sdružení, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti a tzv. církevní právnické osoby. Těch posledních se re-kodifikace příliš nedotkne. V ostatních případech však bude mapa neziskového sektoru překreslena.

SPOLEK – NÁSTUPCE OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

Nový občanský zákoník ruší zákon o sdružování občanů – jeden z prvních polistopadových předpisů, který dal lidem možnost svobodně zakládat spolky, hnutí, kluby a jiná občanská sdružení. Nahrazuje ho poměrně podrobnou úpravou

spolků. Od roku 2014 tak již nebudou moci vznikat nová občanská sdružení.

Tato změna vyvolala mezi některými občanskými sdruženími zbytečnou paniku. Srovnáme-li úpravu spolku a občanského sdružení, dojdeme k jednoduchému závěru: nic dramatického se neděje, spolek je pouze jiné označení pro občanské sdružení – snad jen jeho právní úprava je o poznání podrobnější.

Podrobnost nové úpravy je spíše výhodou. Zákon o sdružování občanů byl až příliš stručný a neposkytoval návod na řešení řady problémů vnitřního života sdružení. Nový občanský zákoník je podrobnější – ovšem tato podrobná pravidla nenutí každému.

Spolek si ve stanovách může vytvořit pravidla vlastní, odlišná.

Přechodná ustanovení občanského zákoníku stanoví, že občanská sdružení se od 1. ledna 2014 stanou automaticky spolky. Pokud to některému sdružení nevyhovuje, může přeměnit svoji právní formu na ústav nebo sociální družstvo. Tato přeměna bude z povahy věci spíše výjimečná – jestliže někomu až dosud vyhovovala forma občanského sdružení, nemá příliš důvodů, aby měl problémy se spolkem.

Velká změna, kterou pocítí všechna sdružení, je ukryta mimo nový občanský zákoník. Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob zřizuje k 1. lednu 2014 nový spolkový rejstřík. Spolková agenda tak přechází z ministerstva vnitra na krajské soudy – spolkový rejstřík bude fungovat podle stejných pravidel jako rejstřík obchodní. To na jedné straně přinese spolkům novou administrativní zátěž – na straně druhé se stanou o něco důvěryhodnějšími. Jejich smluvní partneri si totiž budou moci ve veřejném rejstříku zjistit, kdo za spolek jedná jako statutární orgán. Až dosud něco nevídaného.

A jaké lhůty si musí stávající spolky pohlídat? Do dvou let mají povinnost změnit svůj název tak, aby vyhovoval novým pravidlům (tj. obsahoval slova „spolek“ nebo „zapsaný spolek“, případně zkratku „z. s.“). A do tří let od nabytí účinnosti nového občanského zákoníku pak mají za povinnost přizpůsobit své stanovy nové právní úpravě a doplnit veškeré údaje do nově zřízeného spolkového rejstříku. Má-li pak občanské sdružení tzv. organizační jednotky s právní subjektivitou (nově označované jako pobočné spolky), musí je do tří let nechat zapsat do spolkového rejstříku, jinak jejich právní osobnost zanikne.

NADACE A NADAČNÍ FONDY

Na první pohled se zdá, že u nadací a nadačních fondů k velkým změnám nedochází – že se pouze přesou-
vají jejich právní úprava ze zvláštního

zákona do občanského zákoníku. Opak je pravdou. Právní úprava nadací a nadačních fondů bude podstatně pružnější a liberálnější.

Okruh účelů, ke kterým lze nadaci zřídit, nebude již tak svázán jako v současné době; připouští se dokonce vznik rodinných nadací. Odpadá také řada omezení týkajících se hospodářské činnosti nadace. Nově tak budou moci nadace a nadační fondy podnikat, byť pouze ve formě vedlejší činnosti.

ÚSTAV A OBECNĚ PROSPĚŠNÁ SPOLEČNOST

Na rozdíl od nadací občanský zákoník již nepočítá s obecně prospěšnými

TATO ZMĚNA VYVOLALA MEZI NĚKTERÝMI

občanskými sdruženími zbytečnou paniku. Srovnáme-li úpravu spolku a občanského sdružení, dojdeme k jednoduchému závěru: nic dramatického se neděje, spolek je pouze jiné označení pro občanské sdružení.

společnostmi. Ty stávající mohou nadále vyvíjet svoji činnost a řídit se právní úpravou podle „svého“ zrušeného zákona. Nové však vznikat nemohou. Jejich roli převzou zapsané ústavy.

Nutno podotknout, že právní úprava zapsaného ústavu se od úpravy obecně prospěšné společnosti příliš neliší. A tak – zdá se – hlavní brzdou transformace obecně prospěšné společnosti na zapsaný ústav bude poměrně dosti sdílený odpor k označení „ústav“. Nechme se proto překvapit, zda například Člověk v tísni zůstane nadále obecně prospěšnou společností, anebo se stane zapsaným ústavem. Má však na výběr i jiné možnosti: mohl by se přeměnit na nadaci nebo nadační fond.

Daně v roce 2014: sazby se nemění, základy ano

Většina úprav daňových zákonů, které se stanou účinnými v roce 2014, má formu tzv. zákonného opatření Senátu. Zčásti se jedná o přizpůsobení zdanění novému občanskému zákoníku a dalším zákonům, zčásti jde o reakci na změny v evropských směrniciích, zčásti o (jistě dobrými úmysly motivované) zásahy do základů daní a zčásti se o rok předsouvá účinnost již schválené úpravy.

JAROSLAVA KYPETOVÁ | Autorka vyučuje na vysoké škole CEVRO Institut

DAŇ Z PŘÍJMŮ

V textu se objevují změny používaných termínů, např. závazky se mění na dluhy, podnik na obchodní závod, společnost na obchodní společnost, pronájem na nájem, nemovitost na nemovitou věc nebo půjčka na zápůjčku. Úprava také reaguje na nový pojem pacht nebo vznik svěrečnických fondů.

Mimo vliv nového občanského zákoníku došlo ke zvýšení některých prahů, které rozhodují o způsobu zdanění. Tak například v případě prodeje věcí a práv zahrnutých do obchodního majetku u poplatníka uplatňujícího daňový paušál podle § 7a se nově povinnost podání daňového přiznání vztahuje až na částky vyšší než 15 tis. Kč (nyní 6 tis. Kč). Dále pak zda-

ňování zvláštní sazbou u autorských honorářů a dalších příjmů z průmyslového vlastnictví bude možné až do částky 10 tis. Kč měsíčně (dnes 7 tis. Kč). Samostatným základem zůstávají také příjmy na základě dohody o provedení práce do 10 tis. Kč měsíčně (dnes 5 tis. Kč).

Došlo rovněž k ročnímu „předsunu“ uplatnění časového testu u prodeje cenných papírů. Místo v lednu 2015 tak již od roku 2014 dochází k prodloužení doby, po kterou je třeba cenný papír držet, aby mohl být příjem osvobozen. Z dnešních 6 měsíců se doba prodlužuje na 3 roky.

Nově se do zákona zavádí definice veřejně prospěšného poplatníka, který má částečně odlišné parametry od současných poplatníků, kteří nejsou založeni ne-

kolky na lihovinách

bo zřízení za účelem podnikání. Úroky nově patří do skupiny příjmů, které dani u těchto poplatníků podléhají. Zákon obsahuje rovněž definici a pravidla pro bezúplatné příjmy, což souvisí se zrušením daně dědické a darovací.

Pro zaměstnavatele může být zajímavá možnost odpočtu na podporu odborného vzdělávání (nové § 34f až 34h). Od základu daně bude možné odečíst hodnotu majetku pořízeného pro účely odborného vzdělávání, a to i v případě pořízení prostřednictvím finančního leasingu. Musí však jít o majetek zařazený v prvních třech odpisových skupinách a detaily pořízení a využití musí obsahovat smlouva mezi poplatníkem a školou. Konkrétně by odpočet mohl činit nejvý-

še částku ve výši součinu 5 000 Kč a počtu hodin praktického vyučování, odborné praxe a vzdělávací činnosti v rámci části akreditovaného studijního programu vysoké školy. Dále lze odečíst vynaložené další výdaje, které mají v zákoně podobu 200 Kč na hodinu vyučování na pracovišti poplatníka.

DAŇ DĚDICKÁ, DAROVACÍ A DAŇ Z PŘEVODU NEMOVITOSTÍ

Trojdaň obsažená v zákoně 357/1992 Sb. končí. Daň dědická a darovací již nebude upravena zvláštním zákonem, příjem z darů a dědictví tak nebude sledován odděleně a oba se stanou součástí zákona o daních z příjmů. Zároveň se na většinu příjmů získaných bezúplatně nahlíží jako na osvobozené od této daně.

Samostatné zákonné opatření Senátu upravuje novou daň z nabytí nemovité věci. Text reaguje především na změnu chápání stavby a majetkových práv podle nového občanského zákoníku. Nejvíce spornou otázkou, tedy původně zamýšlenou změnu v osobě poplatníka při nákupu nemovitosti, zákonné opatření nakonec upravuje tak, že se smluvní strany mohou dohodnout na tom, zda daň z nabytí nemovité věci uhradí kupující nebo prodávající.

Základem daně je nabývací hodnota, kterou může tvořit sjednaná cena (vždy se použije např. u majetku obcí), srovnávací daňová hodnota, zjištěná cena nebo zvláštní cena (např. pozůstalost, insolvence, vklady majetku, dražby). Novinkou se stává možnost poplatníka, aby si sám zvolil, zda pro určení srovnávací daňové hodnoty použije směrnou hodnotu nebo zjištěnou cenu. Volba poplatníka však přichází v úvahu pouze v těch případech, kdy bude možné směrnou hodnotu určit. Stále však platí pravidlo vyšší ceny mezi cenou sjednanou a srovnávací daňovou hodnotou.

Způsob výpočtu směrné hodnoty má upřesnit prováděcí vyhláška Ministerstva financí (v polovině prosince 2013 dosud

nebyla ve Sbírce vyhlášena) a mají ji stanovovat přímo správci daně. Neposkytneli poplatník údaje o nemovité věci nutné k určení směrné hodnoty, vyzve správce daně poplatníka k předložení znaleckého posudku. Náklady na vytvoření znaleckého posudku se za určitých podmínek stávají daňově uznatelným nákladem.

Úhrada daně se nově provádí zálohově prostřednictvím zálohy ve výši 4 % sjednané ceny, která se následně vyrovnává (či nikoliv) po vyměření daně dle výše uvedených způsobů. Nedoměruje se daň nižší než 200 Kč.

DAŇ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ

Změna samotného názvu zákona představuje první z řady drobných, nikoliv však nedůležitých úprav. Fakt, že stavba se od ledna stává součástí pozem-

TROJDAŇ OBSAŽENÁ

v zákoně 357/1992 Sb. končí. Daň dědická a darovací již nebude upravena zvláštním zákonem, příjem z darů a dědictví tak nebude sledován odděleně a oba se stanou součástí zákona o daních z příjmů.

ku, mohl vést k tomu, že by podstatná část inkasa daně, která směřuje do rozpočtu obcí, zmizela. Základem daně ze staveb a jednotek je nově budova, kterou definuje katastrální zákon, a také inženýrská stavba uvedená v nové příloze. Zde se objevují zejména komíny a věže. Text zákona dále zpřesňuje osvobození pro stavby sloužící ke zlepšení životního prostředí. Nově přestávají být předmětem daně pozemky, které jsou součástí jednotky, a pozemky ve spoluvlastnictví všech vlastníků jednotek v domě užívané společně s těmito jednotkami.

DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY

Diskuze se v současné době vede o dopadech ustanovení § 56, který defi-

nuje dodání nemovitých věcí a související osvobození od daně. Od daně je osvobozeno dodání vybrané nemovité věci, která je pozemkem, na kterém není zřízena stavba spojená se zemí pevným základem nebo inženýrská síť. Dodání ostatních nemovitých věcí je osvobozeno od daně po uplynutí 5 let od vydání prvního kolaudačního souhlasu nebo ode dne, kdy bylo započato první užívání stavby. Dle vyjádření developerských společností tak vzroste cena bytů o 21 %. I současné znění tohoto paragrafu však říká, že převod pozemků je osvobozen od daně, s výjimkou převodu pozemků stavebních.

SPOTŘEBNÍ DANĚ

Již na začátku prosince nabyl účinnosti nový zákon o povinném značení a současně změnový zákon, který se dotkl také legislativní úpravy spotřebních daní. Mění se především pravidla objednávání a evidence kolků umístovaných na lahve. Plátce daně, který je registrovanou osobou podle nového zákona o povinném značení lihu, musí podávat daňové přiznání k dani z lihu elektronicky. V důsledku již dříve schválené změny dochází v roce 2014 k dalšímu navýšení daně z tabákových výrobků.

POJISTNÉ

Od 1. ledna 2014 platí pro zaměstnavatele povinnost elektronické komunikace s orgány správy sociálního zabezpečení. Tato povinnost se bude týkat všech zaměstnavatelů, včetně osob samostatně výdělečně činných, pokud zaměstnávají alespoň jednoho zaměstnance. Pro osoby samostatně výdělečně činné, které nejsou zaměstnavatelem, byla tato povinnost odložena až do roku 2015.

V případě sociálního pojištění se o jednotky korun zvyšují hranice příjmů a minimální vyměřovací základy. U zdravotního pojištění došlo již od listopadu 2013 k navýšení plateb za státní pojištění a nadále platí dočasný strop pro maximální vyměřovací základ.

Daňové změny od roku 2014

Je standardem posledních let, že se rok co rok mění právní úprava daní. Ne jinak tomu bude i v roce 2014, kdy dochází k řadě změn hned v několika daňových zákonech. Tomu, o jaké změny se jedná a nakolik jsou zásadní, se budu věnovat v následujícím textu.

LUBOŠ JEMELKA | Autor je právník a politolog, přednáší na CEVRO Institutu a pravidelně publikuje zejména k problematice správního práva

ZMĚNY V DAŇOVÝCH ZÁKONECH

Od 1. ledna 2014 nabývá účinnosti nebo se mění řada zákonů, a to rovněž zákony daňové. Určitá nejistota, zda budou změny zavedené prostřednictvím zákonných opatření Senátu platit, skončila 27. listopadu, kdy byla všechna zákonná opatření (vč. zákonných opatření č. 340 / 2013 Sb. a 344 / 2013 Sb., přinášejících daňové změny) potvrzena Poslaneckou sněmovnou.

V případě daně z nabytí (převodu) nemovitostí zůstane zachován současný stav (přestože předchozí vláda původně navrhovala změnu), tedy poplatníkem bude i nadále prodávající a kupujícímu zůstává úloha ručitele. Nově (díky zákonnému opatření č. 340 / 2013 Sb.) se však mohou tyto strany od zákona odchýlit a dohodou stanovit, že daň zaplatí kupující. Novinkou je také možnost odečíst si od základu daň náklady na pořízení znaleckého posudku. Pokud by dodán nebyl, stanoví se

daň jako 75% směrné hodnoty nemovitosti (její ceny v místě obvyklé) nebo ceny zjištěné podle zákona o oceňování majetku. K úpravám dochází rovněž v zákonu o dani z nemovitostí, nicméně ty souvisí zejména s novou soukromoprávní úpravou nemovitostí, podle které budou (až na výjimky) stavby považovány za součást pozemku. Pro účely daně budou ovšem i nadále posuzovány samostatně.

Pokud jde o zdanění investičních fondů a dividend, přestože se předchozí vláda snažila o jejich daňové zvýhodnění, Senát tuto změnu zamítl z obavy o výpadek příjmů do rozpočtu. Zachována tak zůstane současná úprava zdanění investičních fondů a zavedeno nebude ani osvobození dividend. V případě cenných papírů však ke změně dojde. Dosavadní lhůta šesti měsíců, která je podmínkou pro osvobození příjmů z prodeje cenných papírů v případě fyzických osob, bude prodloužena na tři roky.

U daně z příjmů dochází k tomu, že v příštím roce od ní budou osvobozeny fyzické osoby, u kterých nepřesáhnou tzv. příjmy z příležitostných činností hranici

ZMĚNY TÝKAJÍCÍ SE ZDANĚNÍ

prodeje cenných papírů, zdanění příležitostných příjmů, zvýhodnění dárců nebo zrušení zaměstnaneckých paušálů upravuje už v roce 2011 schválená daňová reforma v podobě zákona č. 58 / 2011 Sb. Tyto změny měly nabýt účinnosti až od 1. ledna 2015, ale zákonným opatřením č. 344 / 2013 Sb. Senát jejich účinnost urychlil tak, že začnou platit již v roce 2014.

30 tis. Kč za rok. V současnosti přitom platí, že se tyto příjmy osvobozují od daně pouze do 20 tis. Kč za rok. Fyzické osoby, které poskytují dary na veřejně prospěšné účely, budou nově zvýhodněny tím, že se maximální limit pro daňově uznatelný dar zvýší na 15% (ze současných 10%). Zásadnější změnou pak bude zrušení tzv. zaměstnaneckých paušálů.

Dále dochází (zákonným opatřením č. 344 / 2013 Sb.) například ke zvýšení hranice pro uplatnění srážkové daně z příjmů ze závislé činnosti na základě dohod o provedení práce. Tato hranice se zvyšuje z dosavadních 5 tis. Kč na nových 10 tis. Kč. Do stejné částky (místo dosavadních 7 tis. Kč) budou zdaněny přímo vydavatelem i autorské honoráře.

V neposlední řadě pak dochází (zákonem č. 502 / 2012 Sb.) u daně z přidané hodnoty ke změně v tom, že příznání k DPH bude muset být podáváno, s výjimkou fyzických osob s obratem do 6 mil. Kč, výhradně v elektronické formě.

DALŠÍ ZMĚNY BUDOU NÁSLEDOVAT

K ještě větším daňovým změnám zřejmě dojde od roku 2015. I kdyby nová vláda již sama další změny neprosadila (což ovšem nelze očekávat), došlo by v roce 2015 k nabytí účinnosti zbytku daňové reformy schválené již dříve v podobě zákona č. 458 / 2011 Sb. Dle této reformy má být zrušen například výpočet daně z takzvané superhrubé mzdy nebo mají být omezeny

V DAŇOVÝCH ZÁKONECH

dochází od 1. ledna 2014 ke změnám nejen v samotném nastavení daní, ale i k dalším změnám způsobeným přechodem na nový občanský zákoník. V jeho důsledku dochází též k terminologickým změnám (půjčka se mění na zápis, nájem spojený s obhospodařováním bude pachtem apod.) nebo k vymezení pojmů, které nový občanský zákoník již neobsahuje (např. definice pojmu „domácnost“ musí být zakotvena přímo do zákona o daních z příjmů).

odpočty zaplacených úvěrů z hypoték. Nově ustavená vláda však bude mít zřejmě ještě dostatek času k tomu, aby mohla tyto změny upravit k obrazu svému a případně přidat i nejednu změnu další.

© Franck Boston - Fotolia.com

Jeden krok dopredu, dva späť

Česká a Slovenská republika majú stále mnoho spoločného. Napríklad v rebríčku konkurencieschopnosti Svetového ekonomického fóra poklesli zhodne o 7 miest. Akurát kým ČR ostala v prvej päťdesiatke, SR klesla až na 78 miesto, pričom ešte v roku 2006 sa umiestnila na 37 pozícii.

RADOVAN ĎURANA | Autor je ekonóm a analytik
Institutu ekonomických a spoločenských
analýz v Bratislave (INESS)

Možno sú pre niektorých nadnárodných investorov podobné rebríčky potrebné a skutočne si na ich základe vyberajú krajiny, v ktorých si vypýtajú investičné stimuly. Slovenský podnikateľ ich však nesleduje, nanajvýš je zvedavý, či sa susedom darí aspoň tak zle, ako jemu. A nedarí sa mu dobre. Vláda proti nemu vedie daňovú vojnu.

DAŇOVÁ VOJNA

Najprv mu minulý rok zvýšila sadzbu dane z príjmu na 23%, čo je nielen najviac v postkomunistickej Európe, ale dokonca viac ako vo Švédsku. Živnostníkom zvýšila odvody a znížila paušálne výdavky na minimum. Potom prišla séria opatrení s cieľom zvýšiť výber DPH. Napríklad novo registrovaní platcovia DPH musia skladať zálohu na DPH, ktorú predpíše finančná správa na základe vlastného rozhodnutia. Tlak na výber daní s biednou ekonomickou situáciou v Európe sa však prejavuje v slabom výbere daní, pokladnica získa o 13% menej, ako si minister financií naplánoval.

Aj to je jeden z dôvodov, prečo sa vláda rozhodla znížiť sadzbu dane od budúceho roka na 22%. Ale pozor, nie zadarmo. Prípadný výpadok príjmov bude viac než vykrytý novou pokutou za podnikanie. Oficiálne sa pokuta nazýva daňová licencia, a ako sám názov napovedá, ak chce niekto podnikáť, musí platiť dane. Kto nevytvorí dostatočný zdaniteľný zisk, musí za možnosť hospodáriť s nulou, či v strate, zaplatiť. Zhruba 13 tisíc korún ročne

Peter Kažimír, ministr financí SR

zaplatí s.r.o., ktorá neodvádza DPH, dvojnásobok zaplatí firma s obrátom do 13,7 mil. Kč odvádzajúca DPH. Akcionári si za možnosť podnikat' musia zaplatiť 79 tisíc korún. Ministerstvo financií citlivo povolilo novozaloženým firmám podnikat' prvý rok bez licencie. Ak sa im neskôr začne dariť, a v štvrtom roku budú mať daňovú povinnosť vyššiu ako trojnásobok už zaplatených licencií, môžu si ich odčítať z dane. Na zavedenie pokuty pritom stačilo povedať, že len tretina firiem platí daň z príjmu. Zákon ešte nepodpísal prezident, ak sa tak stane, prvé licencie by mali byť uhradené začiatkom roka 2015. Osobitné nástroje na plnenie daňovej pokladnice sú doménou súčasnej vlády. Na roky 2012 a 2013 zaviedla tzv. Osobitný odvod subjektov pôsobiacich na regulovaných trhoch (osobitná sadzba dane z príjmu). Odvod si vláda obľúbila, a jeho dočasnosť predĺžila o ďalšie 3 roky.

Okrem zmeny sadzieb, či nových daní, sa vláda snaží minimalizovať priestor pre daňovú optimalizáciu. Po novom sa už strata nebude dať umorovať 7 rokov, ale len 4, navyše rozdelená na štvrtiny. Hoci vláda napríklad obmedzí zbytočnú byrokráciu redukovaním predkladania niektorých výkazov, zavádza novinku, tzv. kontrolný výkaz pre priznanie DPH. Firmy budú elektronicky reportovať informácie o všetkých faktúrach a rele-

HOCI VLÁDA

napríklad obmedzí zbytočnú byrokráciu redukovaním predkladania niektorých výkazov, zavádza novinku, tzv. kontrolný výkaz pre priznanie DPH. Firmy budú elektronicky reportovať informácie o všetkých faktúrach a relevantných transakciách.

vantných transakciách. Má to byť nástroj proti podvodom a nadmerným odpočtom DPH. Namiesto chytania podozrivých sa vláda rozhodla získavať informácie o každej jednej transakcii na Slovensku.

Zmeny sa týkajú zakladania sročíek. Kým v ČR klesá minimálny kapitál na 1 Kč, keďže inštitút vlastného imania nie je dostatočnou ochranou veriteľov, v SR sa proces skomplikuje, a minimálny vklad 5000 eur bude musieť potvrdzovať banka.

Vláda to podnikateľom neuľahčuje ani na poli byrokracie. Elektronizácia verejnej správy je financovaná z eurofondov, čo ju nielen predraňuje, ale aj spomaľuje. A tak dátové schránky majú firmy dostať až v roku 2015. Projekt zlúčenia platenia sociálnych a zdravotných odvodov je na stole od roku 2006, ale funkčný nebude skôr ako v roku 2016. Pomalá a stagnujúca je aj reforma súdnictva. Nízka miera vymožiteľnosti práva ostáva naďalej hlavným balvanom slovenského podnikateľského prostredia.

REGULÁCIU K NEZAMESTNANOSTI

Ďalším krokom smerujúcim k obmedzovaniu podnikateľskej slobody bolo nedávne schválenie extenzie vyšších kolektívnych zmlúv na podniky, ktoré nie sú členmi podnikateľských zväzov. Prekvapujúco pritom inak provládne zmýšľajúci prezident zákon vrátil s tvrdením, že bude pôsobiť na zvyšovanie nezamestnanosti. Ústavnosť nedobrovoľnej extenzie je rozporovaná vo viacerých krajinách, slovenský parlament prezidentove veto bez komplikácií prebil.

Boj s nezamestnanosťou je na začiatku programového vyhlásenia každej vlády, ale málokto je ochotná za to skutočne „zaplatiť“. Všetci vieme, že 35% príplatok v podobe odvodov nad rámec hrubej mzdy je najzávažnejšia prekážka, ale žiadna vláda nie je ochotná upratať výdavky tak, aby bola schopná tento príplatok o niečo znížiť. Súčasná vláda sa rozhodla pre kompromisné riešenie a ponúkla zamestnávateľom možnosť zamestnať dlhodobu nezamestnaného a na 12 mesiacov privrieť oči. Počas tejto doby nebude požadovať platenie sociálnych odvodov. No zároveň zamestnancom ani nič priznávať, odpracovaný rok sa im do dôchodku nezapočíta, nárok na péenku nevznikne. Ani toto opatrenie s armádou 400 000 nezamestnaných nepohne.

Podnikateľské prostredie sa na Slovensku nedarí zlepšovať. Na jednej strane je tu snaha vlády maximalizovať výber daní. Na druhej strane je to stále vysoká miera byrokracie a neefektívnej verejnej správy. Pravdepodobnosť, že sa v rebríčku konkurencieschopnosti podarí Slovensku o rok predbehnúť krajiny ako Rumunsko, či Chorvátsko bohužiaľ ostáva nízka, pokles môže byť ešte väčší. Vláda bude prejednávať návrh zákona, podľa ktorého bude môcť vlastník poľnohospodárskej pôdy svoj majetok odpredať len inému farmárovi, pričom najprv musí osloviť farmárov z vlastnej dediny ...

Jan Fischer, ministr financí ČR

Česká zahraniční politika po volbách: **mnoho otázek,** málo odpovědí

Léta 2007–2009 se nesla ve znamení enormní polarizace diskuzí o zahraniční politice. Po katarzi tohoto stavu, ztělesněného pádem vlády uprostřed českého předsednictví Radě EU (březen 2009), naopak dochází k postupnému vyprazdňování politické diskuze o české zahraniční či unijní politice.

MICHAL KOŘAN | Autor vyučuje mezinárodní vztahy a zahraniční politiku na vysoké škole CEVRO Institut a působí jako zástupce ředitele Ústavu mezinárodních vztahů v Praze

V období přechodné vlády J. Fischera se tvorba české zahraniční politiky soustředila do rukou exekutivy, Senát i Poslanecká sněmovna se staly platformou pro technické stvrzování mezinárodních smluv. V politickém prostředí se nediskutovalo o význačných zahraničněpolitických otázkách (s výjimkou sporu o ratifikaci Lisabonské smlouvy) a legislativa selhávala v úloze artikulovat a agregovat politické zadání, podněty či vykonávat kontrolu exekutivní moci.

Přesto Česká republika zůstala platným členem mezinárodního euro-atlantického společenství. Zahraniční politika se totiž po celá dvě desetiletí existence samostatného státu, navzdory občasným turbulentcím, může pyšnit značnou mírou kontinuity a shody. Zahraničněpolitická shoda je ovšem při bližším ohledání

mělkým konceptem, neboť je omezena na přesvědčení, že pro Českou republiku neexistuje alternativa vůči zodpovědnému členství v Evropské unii a Severoatlantické alianci. Za horizontem tohoto konsenzu se pak názory na zahraniční politiku liší a česká zahraniční politika tak byla do velké míry určována především hlavním proudem rozhodování v obou hlavních multilaterálních organizacích.

Máme tedy co do činění s uvádajícím politickým zájmem o zahraniční politiku, s tím, že česká politická reprezentace není schopna artikulovat obecněji sdílené zahraničněpolitické zájmy pro ČR, které by se posunuly za pouhé přijímání členství v EU a NATO. Důsledkem je, že zahraniční politika je redukována na v lepším případě nástroj vnitropolitického boje, v případě horším postup-

ně vytěšňována z veřejného politického prostoru, aby nakonec vždy odpovídala hlavnímu směru euro-atlantických multilaterálních organizací.

NA OBZORU ŽÁDNÁ ZMĚNA

Existuje prostor pro změnu po volbách? Zatím tomu nic nenásvědčuje. Zahraniční politika do mediálního či veřejného prostoru prosakuje pouze v otázce, zda či jak prezident Zeman bude zpochybňovat návrhy na obsazení postu ministra zahraničních věcí. Opakuje se tak situace z jara roku 2013, kdy po nástupu na pražský hrad nevstupoval prezident Zeman do zahraničněpolitických diskuzí z pozice věcné či meritorní, ale ryze personální: hlavní spor se rozhořel stran jmenování velvyslanců na důležité posty v Bratislavě

a v Moskvě, kam chtěl nový prezident prosadit své osobní favority.

Jak si za takových okolností může stát budoucí vláda při zvládání zahraniční politiky? Pokud platí teze, že základy české zahraniční politiky byly v minulých letech tvořeny především přejímáním konsenzuálních pozic, pocházejících z EU a NATO, pak budoucí vládu čeká nelehké období. Jak v evropské, tak v transatlantické politice jsme svědky odstředivých tendencí, nevypočitatelnosti a neuchopitelnosti budoucnosti obou hlavních multilaterálních uskupení. Kvůli strukturálním omezením české zahraničněpolitické diskuze nejsou česká politika a česká vláda s to přesvědčivě formulovat obecně přijatelnou a konstruktivní odpověď na integrační, bezpečnostní, geopolitické či geoekonomické výzvy nejbližších let.

Stačí pohled na programové materiály jednotlivých stran, které vedou vyjednávání o vládě, aby bylo zřejmé, že se nikterak nevymykají z onoho mělkého konsenzu. Všechny tři strany (ČSSD, ANO, KDU-ČSL) se shodují na významu členství v EU a NATO, na dobrých sousedských vztazích a na významu ekonomického rozměru české zahraniční politiky. I díky této programové shodě (či

spíše nezájmu) je možné očekávat, že politika nové vlády nebude předmětem sporů o unijní politiku podobných těm, které mezi sebou trvale vedli ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg a předseda vlády Petr Nečas (tento argument ovšem může platit pouze za předpokladu, že bude k zahraniční politice přistupováno z hlediska meritorního, nikoli z hlediska partikulárních vnitropolitických či ekonomických zájmů).

Dává však takto pojatá shoda odpověď na zásadní otázky: Jak naložit s prohlubující se diferencovanou integrací? Jak zamezit odcizování se EU občanům? Jak či zda přispět ke stabilizaci společného hospodářského a měnového evropského prostoru? Jak skloubit respekt k hodnotám jako lidská práva a demokracie s hospodářskými a energetickými zájmy vůči zemím, kterým podobné hodnoty nejsou blízké či se jim vzdalují (Čína, Rusko)? Spatřujeme v nástupu nových silných ekonomických a geoekonomických hráčů (BRICS) příležitost či hrozbu? Jak se vyrovnat s pokračující nejistotou ohledně smyslu a budoucnosti Severoatlantické aliance? Jak se vyrovnat se strategickým posunem americké bezpečnostní pozornosti (a prostředků) mimo evropský kontinent? Na globál-

politického rozhodování se začíná odehrávat mimo rámec a dosah těch multilaterálních struktur, které si západní svět vybudoval v době své relativní dominance po druhé světové válce. Z hlediska globální bezpečnosti jsme v přímém přenosu svědky hrozící proliferace zbraní hromadného ničení, navzdory obrovskému politickému kapitálu, jenž západní svět v posledních více než čtyřech letech investoval do úsilí o opak.

ZAHRANIČNÍ POLITIKA RUKOJMÍM EKONOMICKÝCH ZÁJMŮ

Tváří v tvář těmto výzvám však česká politická diskuze setrvává ve své bohorovné nezodpovědnosti. Pokud lze učinit určitý kvalifikovaný odhad stran budoucí české zahraniční politiky, dovolím si nabídnout následující: ČR se posune směrem k hlavnímu, pragmatičtějšímu proudu v otázkách podpory lidských práv a demokratické transformace; budoucí vláda bude zdůrazňovat ekonomické zájmy, které nás pojí s velkými východními ekonomikami (Rusko a Čína); rovněž v oblasti unijní politiky se ČR bude nacházet blíže středové pozici (pokud taková bude existovat) a nebude rozporovat konsenzuální unijní rozhodnutí; diskuze ohledně přijetí eura bude nadále odsouvána. Oblast obranné a bezpečnostní politiky bude stát spíše mimo hlavní politické diskuze, proto bude možné očekávat kontinuitu s předchozími lety, snad s rostoucím akcentem na evropskou dimenzi bezpečnostní a evropské politiky. Především však zahraniční politika nadále nebude více než štourátkem v umrštěných mocensko-politických pŕtčkách. Lze očekávat personální a institucionální spory, kdy zahraniční politika nadále zůstane rukojmím individuálních ekonomických či politických zájmů. Není to vyhlídka právě povzbudivá, jediná útěcha pak tkví v tom, že (alespoň prozatím) nejsou hlavní konstitutivní rámce českého mezinárodního působení (tj. EU a NATO) zpochybněny, a proto nemusí nutně být podobná bohorovná nezodpovědnost osudná.

POKUD PLATÍ

teze, že základy české zahraniční politiky byly v minulých letech tvořeny především přejímáním konsenzuálních pozic, pocházejících z EU a NATO, pak budoucí vládu čeká nelehké období. Jak v evropské, tak v transatlantické politice jsme svědky odstředivých tendencí, nevypočitatelnosti a neuchopitelnosti budoucnosti obou hlavních multilaterálních uskupení.

ní úrovni pak půjde zejména o to, jak čelit trendu „odzápádnění“ globálního vládnutí, tedy o přesouvání mezinárodněpolitických rozhodovacích procesů mimo tradiční multilaterální struktury, jak jsme je v různých inkarnacích znali od poloviny dvacátého století. Stále více mezinárodně-

Andrej Babiš, Bohuslav Sobotka, Pavel Bělobrádek

předpisy

nová unikátní služba **pro podnikatele**

Právní předpisy šité na míru podnikatelům

- sledujeme změny, které ovlivní vaše podnikání
- vysvětlujeme, jak se projeví v praxi
- upozorňujeme včas na nové předpisy

**1 měsíc
ZDARMA!**

Vyzkoušejte na

www.i-predpisy.cz